

Feudalism, Capitalism and Beyond. Ed. by Eugene Karmenka and R. S. Neale. London, Edward Arnold 1975. viii+147 s.+index. (Fås også som paperback).

Dette lille bind indeholder en række »papers«, som er udgået af et seminar i 1973 på Australian National University med titlen »Capitalism – The Emergence of an Idea«. Som det siges i forordet ligger bagved de forskellige afhandlinger explicit eller implicit en diskussion af den Marx'ske opfattelse af kapitalismen som en total samfundsformation, forskellig fra feudalismen, men dog udgået fra den, og selv dømt til at give plads for en »højere« form for samfundsorganisation. De enkelte artikler er punktstudier i vidt forskellige, for den generelle diskussion om overgangen fra feudalisme til kapitalisme mere eller mindre centrale aspekter.

Den ene af udgiverne, R. S. Neale, ridser i en god introduktion hovedargumenterne hos diskussionsdeltagerne op og skitserer samtidig Marx' opfattelse af overgangsproblematikken for at tilvejebringe en begrebsramme, indenfor hvilken den i bindet rejste kritik af Marx kan anskues. H. E. Hallam søger i »The Medieval Social Picture« at vise at »kapitalistiske« holdninger, forstået bl. a. som rationel organisering af arbejdet og profitønsker, kan spores allerede i middelalderens agrarsamfund, idet han særligt lægger vægt på klostrenes betydning (allerede fra et tidligt tidspunkt). I »On The Ruins of Feudalism-Capitalism?« viser F. J. West, at de forhold, der forandrede det feudale samfund, snarere skyldtes feudalherrerne selv end noget klasseangreb på dem. Her som andre steder i afhandlingerne må det nok siges, at det, der synes at være pointen, nemlig Marx-kritikken, baserer sig på en ret problematisk forståelse af Marx' synspunkter. J. G. A. Pocock diskuterer i »Early Modern Capitalism – The Augustan Perception« i hvilke kredse, man skal finde bærerne af en revolutionær opfattelse af social forandring i England o. 1700. R. S. Neale selv argumenterer i »The Bourgeoisie, Historically, has played a Most Revolutionary Part« for det efterhånden velkendte synspunkt, at omformningen af England i 18. årh. blev ledet af godsejerne og det jordejende aristokrati indenfor en kommercialiseret landbrugssektor. C. B. Macpherson diskuterer i »Capitalism and the Changing Concept of Property« ændringer i ejendomsretsbegrebet siden de prækapitalistiske samfund med perspektiver for fremtiden, og endelig søger Eugene Kamenka og Alice Erh-Soon Tay i »Beyond Bourgeois Individualism: The Contemporary Crisis in Law and Legal Ideology« at argumentere for, at de væsentligste problemer for sen- og efterkapitalistiske samfund bliver juridisk-administrative snarere end økonomisk-politiske.

Sammenfattende er denne essaysamling næppe sagen som introduktion til feudalismekapitalisme problemet, men den kan nok pege på nogle interessante aspekter i relation til denne centrale diskussion.

Jens Chr. Manniche

Allan Nevins on History. Compiled and Introduced by Ray Allen Billington. New York 1975. 420 s.

1971 døde Allan Nevins – en af den amerikanske historiografis store mænd. Hans kollega og ven Ray Allen Billington foretog et uddrag af hans trykte og utrykte artikler og foredrag og har udgivet dem i denne bog: *Allan Nevins on History*, således at de historikere, der ikke har tid eller interesse i at læse Nevins store forfatterskab indenfor amerikansk historie, i denne bog kan få et indtryk af hans omfattende interesser og den inciterende stil, hvori han fremsatte sine opfattelser.

Samlingen indledes med et meget personligt præget essay, skrevet af Billington. Det giver et skarpt billede af den myreflittige Allan Nevins, som foruden varetagelse af et

professorat ved Columbia University fik tid til at påtage sig mange faglige hverv, udarbejde sine omfattende værker, der behandlede væsentlige sider af De forenede Staters historie, skrive en mængde afhandlinger og holde utallige foredrag, samtidig med at han fandt timer til en næsten uoverskuelig læsning. To sætninger fra Billingtons introduktion prenter sig i læserens erindring: »Allan Nevins så læsningen af historie som menneskets håb og frelse« og »Tid var den forbrugsartikel, som Allan Nevins værdsatte højest, for dagen rummede alt for få minutter for ham til at han kunne gennemføre alt, hvad han ønskede at gennemføre«.

Samlingen giver et fascinerende indtryk af Nevins vidtspændende interesser og evne til at se historikerens problemer i et stort perspektiv. Overskrifterne på de fem afsnit antyder dette: (1) Formålet med historie; (2) En spredning af den historiske horisont; (3) Historikeren og de sociale videnskaber; (4) Værktøj til historikerens taske og (5) Det nittende århundredes store historikere. Ikke mindst dette sidste afsnit, hvori Nevins skildrer de amerikanske historikere han værdsatte højest: George Bancroft, John Lothrop Motley, Francis Parkman, Hermann Eduard von Holst, John Bach McMaster, Henry Adams og James Ford, er eksempler på, hvor betydningsfuldt kendskab til fagets store udøvere er for en historikers udvikling.

Allan Nevins on History læses som en inciterende selvbiografi af en stor historiker og bør ikke mindst læses af vor tids eksamensorienterede og erhvervsplagede unge historikere.

Sven Henningsen

Kenneth Harrison: The Framework of Anglo-Saxon History to A. D. 900. Cambridge University Press, 1976. viii+170 s., £ 6.00.

Cambridge-historikeren Kenneth Harrison har tidligere behandlet kronologiske problemer i et antal mindre artikler; blandt andet har han undersøgt problemet om årets begyndelse i det angelsaksiske England, et spørgsmål der vil være velkendt for alle benyttede af den oldengelske kronike med dens meddelelser om vikingernes erobring af England (Anglo-Saxon England 2: 51-70). Adskilligt fra disse tidligere arbejder genfindes i denne bog, hvor forfatteren søger at give en grundigere indføring i og samtidig et mere samlet overblik over de kronologiske systemer, som er anvendt i England i denne periode. En central skikkelse er naturligvis Beda, der selv blandt sine hovedværker kan opregne en *De Temporum Ratione*, men Harrison begynder med Bedas forudsætninger i angelsaksisk, hedensk tidsregning og i kirkens påskeberegningstabeller, navnlig det af Dionysius Exiguus i begyndelsen af det 6. århundrede lancerede system. Forfatteren kalder beskedent sin bog for en »first approximation«, men det bør ikke forlede nogen til at tage let på den. Den repræsenterer et grundigt stykke forskning i et meget indviklet emne, og det er udført med stor dygtighed. Blandt resultaterne må nævnes, at en række diplomer herefter i kraft af deres dateringsformler kan regnes for mere tilforladelige end hidtil. Årsbegyndelse efter indiktion, være sig den byzantinske eller den bedanske, har ikke været brugt. Beda fremtræder som den der frem for nogen har bidraget til, at datering ved hjælp af indiktion gik af brug til fordel for den kristne æra, og det kunne næppe falde nogen middelalderlig teolog ind, at et år efter Herrens kødbliven kunne begynde med noget som helst andet end en årsdag for denne begivenhed. At gribe tilbage til indiktionen i det niende århundrede ville være et helt specielt udslag af antikvariske tilbøjeligheder, og Harrison giver en bedre forklaring på alle de kildesteder, som tidligere er tolket i denne retning.

Niels Lund